

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министър на икономиката

Изх. № 02-00-114Дата 30.11.2018

ДО
Г-Н ПЕТЪР КЪНЕВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА
ПО ИКОНОМИЧЕСКА ПОЛИТИКА И ТУРИЗЪМ

На Ваш № кип 853-01-49/07.11.2018 г.

ОТНОСНО: Проект на Закон за допълнение на Закона за защита на потребителите, № 854-01-79, внесен от Александър Сабанов и група народни представители на 31.10.2018 г.

УВАЖАЕМИ Г-Н КЪНЕВ,

Във връзка с Ваше писмо с вх. № 02-00-114/09.11.2018 г. на Министерството на икономиката относно законопроект за допълнение на Закона за защита на потребителите, № 854-01-79, внесен от Александър Сабанов и група народни представители на 31.10.2018 г., Министерството на икономиката изразява следното становище:

Предложеният за разглеждане и обсъждане в Народното събрание законопроект за допълнение на Закона за защита на потребителите има за цел да регулира обществени отношения между икономически субекти на пазара чрез определяне на максимални надценки на определени продукти от първа необходимост. Законопроектът предвижда при формирането на цените на стоките, търговците да бъдат задължени да калкулират надценка, която да бъде по-ниска или равна на определената от министъра на икономиката. В мотивите към предложения законопроект е посочено, че една от основните цели на Закона за защита на потребителите (ЗЗП) е именно защитата на икономическите интереси на потребителите при придобиването на стоки и услуги при нелоялни търговски практики и способности за продажба, поради което предложените промени са инициирани в Закона за защита на потребителите.

В действителност **целта на законодателството за защита на потребителите е да осигури защита на основни права на потребителите като:**

- право на информация за стоките и услугите;
- право на защита срещу рискове от придобиването на стоки и услуги, които могат да застрашат живота, здравето или имуществото им;

- **право на защита на икономическите им интереси при придобиването на стоки и услуги при нелоялни търговски практики и способности за продажба, неравноправни договорни условия** и предоставянето на гаранции за стоките;
- право на обезщетение за вреди, причинени от дефект на стоки и други.

В Закона за защита на потребителите е обособен специален раздел, който регламентира забраната за използване на нелоялни търговски практики от търговци към потребители, а именно „Глава четвърта“, Раздел III „Нелоялни търговски практики“. Този раздел на ЗЗП въвежда разпоредбите на Директива 2005/29/ЕО относно нелоялни търговски практики от страна на търговци към потребители на вътрешния пазар.

Съгласно нормативната уредба, **нелоялните търговски практики са действия** от страна на търговци към потребители, **които противоречат на изискванията за добросъвестност и професионална компетентност и променят или е възможно да променят икономическото поведение на средния потребител**. Нелоялните търговски практики са два вида:

- заблуждаващи - характерното за този вид практики е, че при тях търговците предоставят на потребителите невярна информация относно самото съществуване или естеството на стоката или услугата, или невярна информация относно основни характеристики на стоката или услугата, в тази връзка и невярна информация относно цената на стоката или начина на нейното изчисляване, с цел да въведат в заблуждение потребителя.

- агресивни - характерното за тях е принудата, с която си служат търговците с цел да упражнят натиск за закупуване на дадена стока, която потребителят не би купил.

Основната цел на правната уредба, регламентираща нелоялните търговски практики е да предпази потребителя от действия или бездействия на търговци, които имат за цел да го въведат в заблуждение, чрез представяне на невярна информация или премълчаване на съществена информация относно стоки и услуги и да му позволи да направи информиран и следователно ефективен избор, който да защитава неговите икономически интереси. В тази връзка нормативната уредба поставя изисквания към търговците да действат по открит и честен начин, като предоставят цялата информация на потребителите относно естеството на стоката, в това число и информация за цената на стоката или начина за нейното изчисляване единствено и само с цел потребителят да направи своя информиран избор и да прецени за себе си дали съответната стока отговаря на неговите изисквания съобразно цената, на която се предлага и качеството, което притежава.

Правната уредба, регламентираща нелоялните търговски практики, не поставя и няма за цел да поставя изисквания относно начина на формиране на цената на стоките или услугите, целта, която преследва, е потребителите да получат цялата информация относно стоките или услугите, за да направят информиран избор. Формирането на цените на стоките не е предмет на регламентация не само на правната уредба относно нелоялните търговски практики, формирането на цените на стоките и услугите по принцип не е предмет на регулация като цяло от законодателството за защита на потребителите.

На следващо място и **в подкрепа на тезата, че формирането на цените на стоките не е елемент от защитата на потребителите е и разпоредбата на чл. 4, ал. 2 от Директива 93/13/ЕИО относно неравноправните клаузи** в потребителските договори, въведена в глава шеста на Закона за защита на потребителите. Директива 93/13/ЕИО относно неравноправните клаузи в потребителските договори регламентира случаите, при които една клауза може да се счита за неравноправна в договор, сключен с потребител и съответно правните последици, които настъпват.

Съгласно разпоредбата на чл. 4, ал. 2 от Директива 93/13 относно неравноправните клаузи, преценката за неравноправния характер на

клаузите не се свързва нито с основния предмет на договора, нито **със съответствието на цената и възнаграждението**, от една страна, и по отношение на доставените стоки или предоставените услуги, от друга, при условие че тези клаузи са изразени на ясен и разбираем език. Така формулирана разпоредбата на чл. 4, ал. 2 от Директива 93/13/ЕИО относно неравноправните клаузи в потребителските договори изключва от своя обхват съотношението качество/цена на доставените стоки или предоставените услуги.

Предвид изложеното, отбелязваме, че ценообразуването не е елемент на политиката за защита на потребителите. Политиката за защита на потребителите има за цел да осигури защита на основни права на потребителите, но не и да регулира формирането на цените на стоките, чрез определяне на максимални надценки на определени продукти от първа необходимост.

Споделяме загрижеността и мотивите, изложени към предложението законопроект, относно ръста на цените на продуктите и социалната непоносимост към него, но същевременно считаме, че решението на този проблем следва да се търси чрез механизмите на социалната политика. Считаме, че проблемът с определянето на цените е неправилно адресиран към Закона за защита на потребителите. Споделяме виждането, че има категория потребители, които са уязвими по отношение цените на стоките и услугите. Същевременно, не всички потребители са уязвими по отношение ръста на цените на стоките и услугите. Именно затова трябва да се предприемат мерки за защита на тази категория уязвими потребители, а не на всички потребители, включително и на тези, които нямат нужда от защита. Считаме, че уязвимите потребители следва да бъдат защитени, но това може и следва да стане чрез механизмите на социалната политика, а не чрез антипазарно регулиране на цените, каквото е административното регулиране на цените.

Отбелязваме също, че **в условията на пазарна икономика цените на стоките и услугите не следва да се регламентират административно, тъй като те се формират свободно от участниците на пазара** и в тази връзка се опасяваме, че направеното предложение противоречи на един от основните принципи, залегнали в Конституцията на Република България, а именно принципа на свободната стопанска инициатива.

Принципът на свободната стопанска инициатива е прогласен в чл. 19, ал. 1 от Конституцията на Република България. Съгласно тази конституционна разпоредба, законът създава и гарантира на всички граждани и юридически лица еднакви правни условия за стопанска дейност, като предотвратява злоупотребата с монополизма, нелоялната конкуренция и защитава потребителя в условията на свободната стопанска инициатива.

Принципът на пазарна икономика е също така един от важните принципи, залегнали в Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС). Съгласно разпоредбата на чл. 119 от ДФЕС, икономическата политика на държавите-членки и на Съюза се осъществява в съответствие с принципа за отворена пазарна икономика и свободна конкуренция.

Не на последно място отбелязваме, че принципът на пазарна икономика е закрепен и в Хартата на основните права на Европейския съюз, анексирана към Договора за европейския съюз, правейки я правно обвързваща за всички държави – членки, в това число и за България. Разпоредбата на чл. 16 от Хартата прокламира, че свободата на стопанска инициатива се признава в съответствие с правото на Съюза и с националните законодателства и практики.

Политиката по отношение на социално слабите и социалното подпомагане включва широк кръг елементи между които се осъществяват взаимоотношения в резултат на влиянието на редица фактори, като компетентно ведомство е Министерството на труда и социалната политика. Социалната политика разглежда причините, формите и последиците от неравенствата в задоволяване на основните жизнени потребности на различните социални групи в обществото. В тесен смисъл понятието социална политика се разглежда като средство за защита на хората при

вече възникнали неблагоприятни жизнени ситуации – социални рискове. В този смисъл, считаме, че целта на законопроекта следва да се реализира чрез инструментите на социалната политика.

По отношение на ценообразуването на хранителни стоки в пазарни условия, цените на стоките и услугите се определят чрез свободното взаимодействие между търсенето и предлагането. Намесата на държавата се ограничава до упражняване на контрол за спазване на съществуващите законови правила и норми за отчетност, особено в условията на силно конкурентен пазар, какъвто е пазарът на хранителни и бързо развалящи се стоки.

Безспорно принципът на свободната стопанска инициатива, чиято същност е осигуряването на еднакви възможности за стопанска дейност, е необходимото условие за всяка успешна икономика. Намесата на държавата чрез определяне на максимални надценки на определени продукти от първа необходимост ограничава принципа на свободната стопанска инициатива и противоречи на Конституцията на Република България и на правото на Европейския съюз, поради което не считаме за уместно предприемането на законодателни мерки в тази област.

Едновременно с това обръщаме внимание, че предложената мярка за определяне на максималната надценка на стоките от първа необходимост е по същество технически регламент по смисъла на Директива (ЕС) 2015/1535 на Европейския парламент и на Съвета от 9 септември 2015 година установяваща процедура за предоставянето на информация в сферата на техническите регламенти и правила относно услугите на информационното общество. Съгласно разпоредбата на чл. 1, параграф 1, буква „е“ техническите регламенти включват: технически спецификации или други изисквания или правила за услуги, които са свързани с фискални или финансови мерки, даващи отражение върху потреблението на продукти или услуги чрез стимулиране на спазването на такива технически спецификации или други изисквания или правила за услуги. В тази връзка считаме, че предложението подлежи на нотификация по реда на Директива (ЕС) 2015/1535 установяваща процедура за предоставянето на информация в сферата на техническите регламенти и правила относно услугите на информационното общество.